

De SP is de buurtsuper van de politiek

Door [Paul Verburgt](#) - 3 december 2022

Geplaatst in [Politiek](#) - [SP](#)

Hoe kan het toch dat de SP groeit noch krimpt? Na de dramatische verkiezingsnederlaag in maart 2021 (van 14 naar 9) zakte ze in de [peilingen](#) al snel naar 8 zetels en daar zit ze sindsdien muurvast.

Groei noch krimp tekent ook het bestaan van een handjevol andere partijen zoals BIJ1, DENK en SGP, maar die verkeren in een geheel andere positie. Ze zijn (zeer) klein omdat ze een vaste, beperkte achterban representeren. Zij zullen het achterwege blijven van groei en krimp kwalificeren als een pluspunt, want als een bewijs van trouw en stabiliteit.

36 zetels

Dat ligt toch anders bij de SP. Die kwam in de jaren negentig van de vorige eeuw onder leiding van medeoprichter Jan Marijnissen in de Kamer, eerst met twee zetels, al snel met negen, op een gegeven moment oplopend tot 25 (2006).

Onder diens opvolger Emile Roemer leek de partij zelfs de grootste van het land te worden: 36 zetels in de peilingen (2016). Roemer struikelde over zijn gebrek aan parate kennis en debatteervaardigheid, maar desalniettemin behield de partij rond 15 zetels in de Kamer. Tot de dramatische verkiezingen van 2021.

De SP is de buurtsuper van de politiek

Goede Kamerleden

Die nederlaag was extra bitter omdat de partij door de kiezer best (resp. net zo goed) beloond had kunnen worden voor het moedige en vasthoudende werk van Renske Leijten. Samen met Pieter Omtzigt had zij de kinderopvangtoeslagenaffaire op de politieke agenda gezet en daarmee het aftreden van het kabinet Rutte IV weten te bewerkstelligen. Een prestatie van formaat.

De SP heeft überhaupt niet te klagen over de kwaliteit en zichtbaarheid van haar Kamerleden. Fractieleider Lilian Marijnissen (dochter van), Jasper van Dijk, Peter Kwint, Michiel van Nispen, ze hoeven zich niet te schamen bij de SP.

Velen hebben een leven van 'tassendrager' achter de rug, maar anders dan hun voormalige collega-tassendragers van de VVD zijn ze geen kleurloze, uitwisselbare partijslaven geworden.

Toch verrassend, want de SP staat nu niet bepaald bekend om haar liberale, vrijzinnige organisatie, waarover later meer.

Tij is gunstig

De stilstand van de SP is opmerkelijk, omdat het politieke tij voor haar gunstig is. Zou je zeggen.

In de eersteplaats is het land in de greep van een ongekend hoge inflatie en torenhoge energieprijzen. Weliswaar zien we enige tempering, maar zelfs als de oorlog in Oekraïne komend jaar stopt dan nog zullen de gas- en olieleveranties vanuit Rusland stagneren, met alle gevolgen voor inflatie en prijsniveaus vandien. Het kabinet heeft al aangekondigd dat het niet kan doorgaan met miljarden kostende steunmaatregelen.

Dit alles raakt vooral de lagere inkomensgroepen, de minima, de bijstandstrekkers, de kwetsbaren, ouderen, de mensen met vaak ook weinig of ontoereikende scholing. En steeds meer anderen. Ruim 40% van de bevolking zegt inmiddels moeite te hebben om maandelijks rond te komen, een stijging van bijna 30% vergeleken met vorig jaar.

Dit is de natuurlijke doelgroep van de SP. Hoe kan het dat de partij deze mensen niet weet te bereiken? En vice versa?

Linkse arbeiders

Dat geldt te meer - mijn tweede punt - omdat de gewone man en vrouw er op links bekaaid van afkomen. GroenLinks is een bolwerk van hoogopgeleide en goed gesitueerde burgers net als D66, dat sinds Kaag van een hybride middenpartij is getransformeerd in een GroenLinks voor consultants en hoge ambtenaren.

De PvdA, vroeger het behouden huis voor de arbeider, schudde haar ideologische veren af en samen

De SP is de buurtsuper van de politiek

met die veren vielen ook de gewone man en vrouw op de grond.

Wat resteert is een elitaire sociaaldemocratische krimppartij die de weg en de kiezers kwijt is en uit arren moede aanbelt bij GroenLinks of die misschien nog een kamertje te huur hebben. Dat gaat vast lukken, want de toekomstige huurder stelt nauwelijks eisen, is helemaal van de diversiteit, van het klimaat, van Europa en van de open grenzen. Niet de onderwerpen waarvoor de onderkant van de samenleving - die echt wel wat anders aan het hoofd heeft - warmloopt.

Hoe kan het dat de SP die afgedankte linkse gewone man en vrouw niet heeft weten te vinden? En vice versa?

Rechtse arbeiders?

Zouden de gewone man en vrouw in meerderheid rechts zijn geworden? De PVV heeft inderdaad grote aantrekkingskracht op deze bevolkingsgroep. De PVV is rechts - in de semantiek van de gevestigde orde en media zelfs extreemrechts - en dan heeft een radicaal-linkse partij daar niets te zoeken.

Een oppervlakkige gedachte, waarmee we mijn derde punt aansnijden. De sociaaleconomische agenda van de PVV is helemaal niet rechts, maar links. Geen verrassing voor wie zich een beetje heeft verdiept in populistische partijen. Ideologisch vallen SP en PVV hier meer samen dan ze van elkaar willen weten.

Waarom lukt het de SP dan niet om mensen van de PVV in haar kamp te trekken? En waarom gaan die mensen niet zelf richting SP?

Het ligt aan de SP zelf

Er is dan maar één conclusie. Het ligt aan de partij zelf.

De SP zit zichzelf in de weg en er is weinig reden om aan te nemen dat dat snel of ooit gaat veranderen. Laten we wat dieper kijken.

Het werd dankzij de goedmoedige Emile Roemer tijdelijk vergeten, maar de SP is ten diepste een revolutionaire partij. Niet dat Lilian Marijnissen met bommen in de weer is, maar na een maoïstische fase, een marxistisch-leninistische en een communistische is de partij zonder daar op dit moment een doctrinair label op te plakken nog steeds in een permanente strijd tegen het kapitalisme verwickeld. Dat bedenkt ik niet, dat zeggen ze zelf.

Het is niet verboden, maar het plaatst de partij in een hoekje van de politiek waar ze denkbeelden en politieke strijdmiddelen aanhangen die in de buitenwereld als gedateerd en ineffectief worden gezien.

De SP is de buurtsuper van de politiek

Nationalisatie

Als je bijvoorbeeld roept om de nationalisatie van de energiebedrijven, vervreemd je je van de huidige realiteit. Dus ook van de gewone man en vrouw die - gezond verstand - niet kunnen inzien hoe zo'n miljarden kostende operatie tot lagere prijzen zal leiden omdat die immers op een zeer volatiele internationale markt worden bepaald.

Nog afgezien van het feit dat de overheid geen kennis van de sector heeft om die als een staatsbedrijf te runnen. En dan laten we schamele conduite-staat van overheidsmanagers - waar de SP toch alles van weet - nog buiten beschouwing.

Niet anders is het met de plannen van de partij voor de gezondheidszorg.

Venezuela en Hamas

Die links-revolutionaire affiniteit leidt er ook toe dat de partij zich inlaat met regimes en groeperingen die uiterst omstreden zijn. De SP krijgt het bijvoorbeeld maar niet voor elkaar om afstand te nemen van de linkse dictatuur in Venezuela terwijl mensenrechtenschendingen er aan de orde van de dag zijn, de oppositie is lamgelegd en verkiezingen worden gemanipuleerd.

Ook de openlijke omgang met organisaties als Hamas plaatsen de SP buiten het reguliere spectrum van de nationale politiek.

Bovendien trekt deze onbedwingbare revolutionaire solidariteit mensen en groeperingen aan die de partij voortdurend in de problemen brengen. De geradicaliseerde jongerenorganisatie Rood werd recent geëxcommuniceerd, maar ook in de moederpartij is het voortdurend hommeles en worden er 'tegenstanders' gelokaliseerd en verwijderd.

We noteren overigens met een grimlachje dat een deel van die interne conflicten een heel ordinaire reden heeft. De bestuurders en volksvertegenwoordigers van de partij worden geacht hun salaris grotendeels te 'schenken' aan de partij. Je kunt het wel 'onze solidariteitsregeling' noemen, maar ook onder radicale linksmensen is het hemd soms nader dan de rok.

Ideologische zuiverheid

Wie bij dit alles denkt aan sovjetpraktijken, heeft niet helemaal ongelijk. Dat geldt ook voor de strak geleide partijorganisatie waarin een oude garde het voor het zeggen heeft, andersdenkenden nauwelijks voet aan de grond krijgen en de democratie op de waakvlam staat.

Niet dat de gewone man en vrouw hier erg van wakker zullen liggen (als ze bij de PVV zitten, zijn ze ook heel wat gewend), maar het riekt naar het verleden, naar stammenstrijd, naar intolerantie. Niet de wens om gewone mensen te helpen is beslissend, maar de drang om de zuiverheid van de eigen ideologie en het voortbestaan ervan te dienen.

De SP is de buurtsuper van de politiek

Met die navelstaarderij hebben gewone mensen niets. Die weten intuïtief dat dit improductief is en uiteindelijk leidt tot herrie. Die blijven uit de buurt.

Sociaal-culturele blinde vlek

En zo is er meer cultuurverschil.

Waar de PVV rechts en links is, daar is de SP alleen maar links, waarmee we zijn aangekomen bij een andere barrière tussen de partij en de gewone man en vrouw.

De SP heeft weinig boodschap aan de sociaal-culturele zorgen van gewone mensen, een blinde vlek. Met name op het gevoelige onderwerp van asiel en arbeidsmigratie neemt de SP standpunten in die zich nauwelijks onderscheiden van wat *mainstream* is op links. Het bekende *Kurieren am Symptom*: beter opvangen van asielzoekers, nette huisvesting voor arbeidsmigranten, Cao-lonen en het aanpakken van onfrisse koppelbazen.

Allemaal keurig, maar ook de SP-kaders weten dat er onder gewone mensen aanzienlijk radicalere voorkeuren bestaan en daar wil men niet van weten. Dat mag, maar dan is nulgroei de prijs.

Gesloten arbeidersfront

Soms verwijst deze of gene SP-autoriteit naar de partijvisie op immigratie uit de jaren tachtig van de vorige eeuw. Daar benoemde de partij migratie- en integratierisico's waar enkele jaren later Hans Janmaat van de Centrumdemocraten bijna voor werd gelyncht. Alsof men wil zeggen: wij waren de eersten die het zagen en vertrouwd ons dus nu maar.

De realiteit is dat de SP niet werd gedreven door sociaal-culturele overwegingen, maar door antikapitalisme. Men vreesde dat de werkgevers de arbeiders uit elkaar zouden spelen als er een nieuwe onderklasse van gastarbeiders zou ontstaan die bereid zou zijn tegen lagere lonen en ongunstiger arbeidsvoorwaarden te werken. Het front van de arbeiders moest gesloten blijven.

Buurtsuper

Er is weinig aanleiding te geloven dat de SP van haar radicaal-linkse koers zal afwijken. Daarvoor hecht de partijtop teveel aan de eigen ideologie. Niet voor niets wendt de partij zich af als ze ook maar in de buurt komt van regeringsverantwoordelijkheid.

Ze moet niet veel hebben van deze tijd.

De SP is een beetje de buurtsuper van de politiek. Gelegen buiten het winkelgebied, een ouderwets familiebedrijf, met een vast assortiment producten die je vaak elders niet meer kunt krijgen: grote rode tomaten bijvoorbeeld en het nationale gerecht van Venezuela, pabellón criollo.

WYNIA'S WEEK

De SP is de buurtsuper van de politiek

De meeste klanten weten er blind de weg, want de winkelinrichting is nooit veranderd en dat is maar goed ook want de klandizie is behoorlijk op leeftijd.

De natuur eist haar tol en klanten vallen af, maar vader en dochter Marijnissen werken onvermoeibaar voort, samen met het trouwe personeel dat ook al jaren in dienst is.

Alles voor de zaak. Tot de laatste klant.

[Paul Verburgt](#) schrijft voor Wynia's Week over politiek en samenleving.

Wynia's Week is er twee keer per week, 104 keer per jaar. Met dank aan de donateurs. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!